



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

BANDIRMA M TİPİ KAPALI CEZA İNFAZ KURUMU İNCELEME
RAPORU

I-BASLANGIC

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 16 Ekim 2008 tarihli 18. toplantısında aldığı kararla, Her Türlü Şiddet, Kötü Muamele Ve İşkence İle Ceza ve Tutukevleri İle İlgili Sorunların İncelenmesi Amacıyla Kurulan Alt Komisyon üyeleri Çorum Milletvekili Murat Yıldırım, Kahramanmaraş Milletvekili Fatih Arıkan ve Kars Milletvekili Gürcan Dağdaş ile Sivas Milletvekili Malik Ecdar Özdemir'in, Balıkesir'in Bandırma ilçesinde bulunan ceza infaz kurumunda incelemelerde bulunmasına karar vermiştir.

Alınan karar uyarınca Alt Komisyon, Bandırma M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmak üzere 6-7 Kasım 2008 tarihlerinde Balıkesir'in Bandırma ilçesine gitmiştir.

II. BAŞVURUCU

Komisyon, Alt Komisyonu herhangi bir başvuru olmaksızın Bandırma'da bulunan ceza infaz kurumunda incelemede bulunması için görevlendirmiştir. Ancak, Bandırma'da incelemelerde bulunulurken, ceza infaz kurumunda hükmen tutuklu bulunan Erol Kurt'un kurumun fiziki koşullarından şikâyeti ile Bandırma Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 18/01/2008 tarihli ve 9 sayılı raporu dikkate alınmıştır.

III. İNCELEMENİN AMACI

Bu incelemenin amacı, cezaevlerinde zaman zaman meydana geldiği ileri sürülen kötü muamelelerin tamamen ortadan kaldırılması ile ilgili Komisyonun kararlılığını ortaya koymak ve fiziki koşulların insani yaşam şartlarına uygun olup olmadığını denetlemektir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

IV. İNCELEME KONUSU VEYA KONULARI

Bandırma M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu ve hükümlülere nasıl davranıldığı ve fiziki koşulların insanca yaşam şartlarına uygun olup olmadığı incelemenin konusunu oluşturmuştur.

V. İNCELEMEDE UYGULANAN METOT

Alt Komisyon Bandırma M Tipi Ceza İnfaz Kurumu hakkında incelemesini yaparken, Bandırma Cumhuriyet Başsavcısı, ceza infaz kurumu yönetimi ile tutuklu ve hükümlülerle görüşmede bulunulması, cezaevinden elde edilen yazılı bilgilerin incelenmesi, ceza infaz kurumu hakkında Komisyonunda bulunan dilekçe ve diğer belgeler ile konuya ilişkin mevzuat hükümlerinin değerlendirilmesi yöntemini uygulamıştır.

VI. İNCELEME

1. Komisyonunda Bulunan Dilekçe ve Diğer Belgeler

Alt Komisyon, Bandırma M Tipi Ceza İnfaz Kurumunda incelemede bulunmadan önce Erol Kurt isimli hükmen tutuklunun Komisyona göndermiş olduğu 27/08/2008 tarihli ve 2157 sayılı dilekçe ile Bandırma Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu tarafından Komisyona gönderilen 18/01/2008 tarihli ve 9 sayılı raporu incelemiştir.

Erol Kurt isimli hükmen tutuklunun kurum ile ilgili şikâyetleri şu şekildedir:

“Kaldığım koğuş 10 kişiyi barındıracak kapasitede olmasına rağmen uzun süredir 33 kişi barınmaktayız. Bu durumda uyku, beslenme, temizlik gibi yaşamsal ihtiyaçlarımızı yerine getiremediğimizden, sağlığımızı koruyamamaktayız. Şu an 2 kişilik yataklar birleştirilerek 4 kişi yatmasına rağmen, bu da yeterli kalmayıp yere atılan yataklarda, merdiven altları dahil, ayakkabılığın yanında, sandalye üzerinde uyumaya çalışarak hayata kalma mücadelesi vermekteyiz. Cezaevi doktor kayıtları incelendiğinde mahkumların sağlığının yerinde olmadığı anlaşılacaktır.

Bu yaşam şartlarında psikolojimizde oldukça bozulmuştur. Bizler her ne kadar suçlu olarak ve cezamızı çekmek için burada bulunsak da, burada yaşadığımız çağ dışı ve insani



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

olmayan koşullarda uzun süre bulunacağımız göz önüne alınırsa bizlerin tekrar topluma karıştığına, topluma ayak uyduramayacağımız apaçık ortadadır.

Şu an cezaevi kapasitesinin 2 katına çıkmasına rağmen, halen dışarıdan sevk gelmekte olup kendi memleketlerine sevk yazan arkadaşlarımızın sevk taleplerine ret cevabı gelmektedir.

... en büyük sorunlardan biri de ziyaret konusudur. Yaklaşık 600 mahkuma bir günde ziyaret yaptırılmaktadır. Ailelerimiz sabahın erken saatlerinde sıraya girip akşam saatlerinde anca ziyaret yapmaktadırlar. Ayrıca onları sıcaktan, yağmurdan koruyacak hiçbir önlem alınmamaktadır. Bu durumda mahkum yakınları da bir suçlu gibi cezalandırılmış oluyor. ...”

Bandırma Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulu'nun 18/01/2008 tarihli ve 9 sayılı raporunda ise özetle şu tespitlere yer verilmiştir:

a. Cezaevinin kapasitesinin üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırması ve bunun yaşam koşullarını ağırlaştırdığı ve zora soktuğu, bu nedenle dışarıdan mahkum sevkiyatının durdurulması gerektiği.

b. Cezaevinde bir psikoloğun bulunmayışı.

c. Hasta takip, kontrol ve tedavilerin gerçekleştirilmesi bakımından cezaevine acilen kadrolu bir doktorun atanması.

d. Cezaevinde uzun süredir su sorununun yaşanması nedeniyle, su ihtiyacını karşılayacak ileriye dönük köklü bir sisteme ihtiyaç duyulduğu ve cezaevinin bir an önce şehir suyu şebekesine bağlanmasının yerinde olacağı.

e. Yaşanan kanalizasyon sorununu gidermek amacıyla yeni bir toprak altı kanalizasyon tesisatına ihtiyaç olduğu.

f. Çürümüş ve bozulmuş kurum pencerelerinin bir an önce değiştirilmesi.

g. Mutfak eşyalarının muhafazası için bir depo ve ambarın gerektiği.

h. Telefon hat ve santralinin sık sık arızalanması nedeniyle günümüz şartlarına uygun hale getirilmesi.

1. Ziyaretçiler için bir bekleme salonu bulunmayışı nedeniyle malzeme deposu olan eski bir binanın bekleme salonu olarak kullanıldığı, ziyaretçilerin sıcak ya da soğuk iklim koşullarına göre olumsuzluklar yaşamaları sebebiyle bir bekleme odasının yapılması.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

2. Yazılı Metinler Üzerinde Yapılan İncelemeler

Alt Komisyonun Bandırma M Tipi Ceza İnfaz Kurumu yönetiminden edindiği durum raporunda, kurum ile ilgili olarak özetle şunlar ifade edilmektedir:

Ceza İnfaz Kurumu Balıkesir'e bağlı Bandırma İlçesinin 10 km doğusunda Karaisalı mevkiinde bulunmaktadır. Kurum yerleşkesi 15 dönümdür. Özel tip olan ceza infaz kurumu 350 kişiliktir.

Kurum, hükümlü ve tutuklularla ilgili olarak "genel ve özel önlemeyi sağlamak, toplumu suça karşı korumak" ve onları "kanunlara ve toplumsal kurallara saygılı bireyler olarak yönlendirmek"le görevlidir. Bu amacı gerçekleştirmek için iyi bir yönetim anlayışına ihtiyaç vardır. Bu çerçevede, ceza infaz kurumu yönetimi temelinin sağlam bir ahlaki yapıya oturması gerekmektedir. Çünkü ceza infaz kurumları disiplin kuralları etrafında şekillenen bir işleyişe sahiptir. Bu özelliklerin eksik olması, eşitsizliklere ve yanlış uygulamalara yol açmaktadır. Kurum yönetimi, insanları; yani personel ve hükümlü ve tutukluları yönetmektedir. Bu yönetim, etkili yönetim ölçütleri dışında, insanlara nasıl muamele edilmesi gerektiği hususlarını kapsar.

Bu anlamda kurum personelinin eğitilmesi ve desteklenmesi gerekmektedir. Çünkü ceza infaz kurumunda çalışmak yüksek insani vasıflar gerektirmektedir. Ceza infaz kurumu personelinin rolü; hükümlü ve tutuklulara iyi, adil ve insani bir şekilde davranmak; hükümlü ve tutukluların güvende olması, bu çerçevede asayiş ve düzeni sağlamak; hükümlü ve tutukluların kurumda buldukları sürece topluma kazandırılmaları yönünde faaliyet yürütmektir. Personel bu görevleri yerine getirirken gerekli bilgi ve beceriye sahip olmak için Adalet Bakanlığı Eğitim Merkezinde belli aralıklarla eğitime tabi tutulmakta; hem hizmet içi eğitim hem de bazı spor dallarında eğitilerek sertifika almaktadırlar. Böylece kurumda kaynakçılık, fayansçılık, tekstil gibi iş-meslek, basketbol, satranç, dart, bocce vb. gibi spor dallarında hükümlü ve tutuklulara sertifikalı personel tarafından kurslar verilmektedir.

Kurumda birinci müdür, 3 ikinci müdür, 11 infaz koruma baş memuru, 86 infaz koruma memuru, 1 idare memuru, 2 öğretmen, 1 dış tabibi, 4 cezaevi katibi, 1 ambar memuru, 1 sağlık memuru, 1 aşçı, 1 kaloriferci, 1 teknisyen, 1 teknisyen yardımcısı ve 1 hizmetli olmak üzere toplam 116 personel bulunmaktadır. Ceza infaz kurumunda verilen hizmetlerin daha etkin ve kaliteli verilebilmesi için 5 infaz koruma baş memuru ile 7 bayan



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

infaz koruma memuruna ihtiyaç bulunmaktadır. Kurum personelinin %53'ü lise, %27'si yüksekokul, %16'sı üniversite, %3'ü ortaokul ve %1'i ilkokul mezunudur. Kurumda olması gerektiği halde bulunmayan görevliler ise kadrolu doktor, muhasebe yetkilisi, psikolog ve sosyal çalıştırıcıdır.

Ceza infaz kurumu, “genel ve özel önlemeyi sağlamak, toplumu suça karşı korumak” ve “kanunlara ve toplumsal kurallara saygılı bireyler olarak yönlendirmek” gibi temel amaçlarını yerine getirebilmek için iki ana alanda faaliyet yürütmektedir: İnfaz faaliyetleri ve iyileştirme faaliyetleri.

A- İnfaz faaliyetleri

Ceza infaz kurumları fiziksel yapısı ve işlevi itibariyle içinde gerginlik taşıyan olağan dışı yerlerdir. Kurum tarafından bu gerçek gözetilmektedir. Bu nedenle infaz faaliyetleri yürütülürken olağan ve normale yakın uygulamalar içinde bulunmaktadır. Ceza infaz kurumuna hükümlü ve tutuklu kabulünde ilk olarak ve devir esnasında kolluk kuvvetinin yanında bir şikâyetinin olup olmadığı sorulmakta, herhangi bir şikâyeti söz konusu ise gerekli işlemler yapılmakta ve önlemler alınmaktadır. Daha sonra hükümlü ve tutuklulara yetkili kişilerce hakları ve ödevleri anlatılmakta ve bununla ilgili belge imzalatılarak bir nüshası kendisine verilmektedir. Bu işlemler yapılırken hükümlü ve tutuklunun ruhsal sağlığına dikkat edilmektedir. Kabul işleminden sonra hükümlü ve tutuklular gözleme tabi tutulmaktadır. Gözlem işleminde hükümlü ve tutuklunun kişisel bilgileri, suçu, eğitim, ilgi alanları, sosyal çevresi vb. konular araştırılmakta, bu gibi bilgiler ilgili formlara doldurulmaktadır. Bu bilgilere göre hükümlü ve tutuklu sınıflandırılmakta ve kalacağı koğuş belirlenmektedir.

Kurumda hükümlüler oda sistemine göre barındırılmaktadır. Kurumda 07.11.2008 tarihi itibariyle 551 hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır. Kurumda 44 oda, 6 gözlem odası ve 2 adet hücre bulunmaktadır. Kapasitenin üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırılması, bu kişilerin öz bakımlarını yapmalarına engel olduğu gibi yeni infaz anlayışına da uymamaktadır.

Hükümlülere günlük 3 YTL iase bedeli verilerek günlük üç öğün yemek yemeleri sağlanmaktadır. Her koğuşa düzenli olarak günde üç defa sıcak su verilmektedir. Banyo günleri de bir düzene bağlanmıştır. Kurumda su ihtiyacı artezyen kuyusundan



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

sağlanmaktadır. Yine de zaman zaman su sorunu yaşanmaktadır. Bununla ilgili gerekli çalışma yapılmış ödenek beklenmektedir.

Hükümlü ve tutukluların sağlığı ile ilgili olarak öncelikli hedef sağlıkla ilgili koşulların düzeltilmesi ve koruyucu sağlık önlemlerinin yerinde ve zamanında alınmasıdır. Kurumda sağlıkla ilgili olarak bir diş hekimi, bir sağlık memuru ve iki görevli bulunmaktadır. Kadrolu doktor bulunmamaktadır. Ancak haftada iki gün olmak üzere dışarıdan görevlendirilen bir doktor tarafından sağlık hizmeti verilmektedir. 2008 yılında iki kişi kurum içinde (doğal ölüm) yaşamını yitirmiştir. Koruyucu sağlık, aşı, ilaçlama, klorlama hizmetleri ile ilgili belgeler düzenli olarak tutulmaktadır. 2008 yılı içinde 5274 hükümlü ve tutuklu teşhis ve tedavi amacıyla revir hizmetlerinden faydalanmıştır. Bunlardan 373'ü devlet hastanesine sevk edilmiştir. 393 kişi psikiyatri ve psikoz hastalıklarından dolayı revire çıkmıştır. Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesi ve faaliyetleri düşünüldüğünde kadrolu bir kurum doktoruna acil olarak ihtiyaç vardır.

B- İyileştirme Faaliyetleri:

İyileştirme hükümlü ve tutukluların kuruma girişinden salıverilmelerine kadar geçen süre içerisinde bedensel ve zihinsel sağlıklarını sürdürmelerini içeren programları ifade eder.

Bu faaliyetlerin hükümlü ve tutuklular üzerindeki etkisi açık olarak görülmektedir. İyileştirme faaliyetleri sonuç olarak infaz rejiminin gerçekleştiği disiplin ve düzene en iyi uyan yaşayış şeklidir. Bu durum aynı zamanda, öğrenerek, çalışarak, üreterek de güvenliğinin sağlanabileceğinin ve dolayısıyla infaz rejiminde nihai başarıya ulaşılabileceğinin göstergesi olarak düşünülmektedir.

Eğitim ve öğretim faaliyetleri, Anayasamızın 42. maddesinde ifade edilen "kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz" hükmü dayanak alınarak yürütülmektedir. Kurumda 2 öğretmen bulunmaktadır. Bu öğretmenler 1. ve 2. kademe okuma kurslarını sürekli olarak vermektedirler.

Kurumda, ilköğretimde okuyan 61 kayıtlı, lisede okuyan 27 kayıtlı, açık öğretim fakültesinde okuyan 19 kayıtlı ve 1. ve 2. kademe okuma yazma kursuna kayıtlı 20 kişi olmak üzere toplam 127 kayıtlı hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır. Bunun yanında, hükümlü ve tutuklulardan 26'sı satranç, 20'si bilgisayar, 28'i basketbol, 20'si berber, 20'si konfeksiyon



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

(toplam 114 kişi) kursuna kayıtlı bulunmaktadırlar. Bir hükümlü de G.Ü. Uzaktan Eğitim. M.Y.O. kazanmış ve eğitimine bilgisayar yolu ile devam etmektedir.

Kurumda psikolog ve sosyal çalışmacı bulunmamaktadır. Ancak eğitilmiş görevliler tarafından hükümlü ve tutuklulara "öfke kontrol" ve "salıverme" gibi programlar uygulanmaktadır. Bununla birlikte tiyatro, resim, koro çalışmaları yapılmakta, bu çalışmalar çeşitli etkinlikler ile sergilenmektedir. Spor tesislerinden hükümlü ve tutuklular program dâhilinde yararlandırılmaktadır. İyileştirme faaliyetlerinin daha etkili ve verimli hale getirilebilmesi için kurumda merkezi yayın sistemine ihtiyaç bulunmaktadır.

İş yurtları ile ilgili olarak, ceza infaz kurumunda ağırlıklı olarak tekstil atölyesi faaliyetleri sürdürülmektedir. Atölyede 62 adet çeşitli üretim yapabilen hazır giyim makineleri bulunmaktadır. Üretimler çeşitli erkek iç çamaşırları, spor fanila, iş önlüğü, iş elbisesi, seçim torbası, iş tulumu, ikaz yelege, doktor hemşire memur önlükleri, eşofman vb. ürünler üzerine olup, ceza infaz kurumlarına, özel ve kamu sektörüne yönelik üretimler yapılmaktadır. Atölye faaliyetlerinin temelini hükümlüler oluşturmaktadır. Hükümlülere kesintisiz olarak tekstil kursu verilmekte, burada ustalaşanlar (sertifikalı olanlar) makinenin başına geçerek üretime katılmaktadırlar.

Tekstil atölyesinde 56 hükümlü (10'u bayan) çalışmaktadır. Çalışan hükümlülere sağlık sigortası yapılmakta ve günlük yevmiyeleri 5 YTL olarak verilmektedir. Çalışan hükümlülerden iâşe ve ilaç parası alınmamaktadır. 2007 yılı içerisinde 256.000 YTL net kar elde edilmiştir. Kurum payına düşen 65.000 YTL'nin 8.500 YTL'si 32 hükümlüye kâr payı olarak ödenmiştir.

Sonuç olarak, "Hükümlü ve tutukluların insan oldukları gerçeği, hükümlü ve tutuklu oldukları gerçeğini aşar." düşüncesinden hareketle; ceza infaz kurumunda asayiş ve disiplinle ilgili olayları asgariye indirmek, hükümlü ve tutukluların eğitimlerini en üst seviyeye çıkarmak ve toplumla bütünleşmesini sağlamak, personelin görev tanımlarını yapmak, hizmet içi eğitimlerini vermek ve görev standartlarını yükseltmek, ceza infaz kurumu işyurtlarının ve atölyelerinin verimini arttırmak, hükümlü ve tutukluların meslek edinme düzeyini yükseltmek ve tekstil işkolunda yoğunlaşmak, aileleri ile olan ilişkilerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilmeleri için yardımcı olmak kurumun hedefleri olarak belirlenmiştir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

3. Görüşmede Bulunulan Kişiler

3.1. Cumhuriyet Başsavcı Vekili ile Yapılan Görüşme

Alt Komisyon, 7 Kasım 2008 tarihinde, Cumhuriyet Başsavcısının ilçe dışından bulunması nedeniyle Başsavcı Vekili Onur Oğuzer ile görüşmede bulunmuştur. Öncelikle Alt Komisyon Başkanı Çorum Milletvekili Murat Yıldırım tarafından Alt Komisyonun geliş amacı hakkında bilgi verilmiş; Komisyonun, cezaevlerinde yaşanan insan hakkı ihlallerinin önüne geçilmesi konusundaki hassasiyeti ve kararlılığı ifade edilmiştir. Ardından Başsavcı Vekilinden cezaevi ile ilgili bilgi alınmıştır.

Savcı, cezaevinin 300-350 kapasiteli olduğunu, ancak 551 hükümlü ve tutuklunun barındırıldığını, cezaevinin bir bölümünün yüksek güvenlikli olduğunu, hem bayan hem de erkekler bölümünün bulunduğunu, hükümlü ve tutukluların oda sisteminde tutulduklarını, kurumun üretime dayalı olduğunu, birçok atölye bulunduğunu, her türlü iş önlüğü ve elbisesinin dikilebildiğini, torba gibi değişik türde malzemelerin de üretilebildiğini, bilgisayar kursları, folklor ekipleri, müzik ekipleri gibi çok sayıda sosyal faaliyetin yürütüldüğünü, kurumda su ve kanalizasyon sorunu gibi alt yapı problemlerinin bulunduğunu, cezaevinin belediye sınırları dışında bulunması sebebiyle bu sorunların çözümünde belediyenin yardımcı olamadığını, bu sorunlarla ilgili alt yapı çalışmalarının tamamlandığını ve ödenek beklendiğini ifade etmiştir.

Alt Komisyonun aşırı kapasitenin çok büyük bir sorun olup, diğer birçok soruna da sebep olabileceği, bu nedenle en azından geçici önlemlerin alınıp alınmadığı sorusuna savcı, sıkıntının tam olarak çözümü için yeni bir bina gerektiğini, ancak böyle bir planın şuanda olmadığını, nitekim Balıkesir'e bağlı Kepsut ilçesinde 2009 yılı ortalarında açılması planlanan 1000 kişilik yeni bir cezaevinin yapılmakta olduğunu ve bu cezaevinin kendilerinin yükünü hafifleteceğini, cezaevindeki doluluğun bölgenin yüksek güvenlikli tek cezaevi olmasından kaynaklandığını; ayrıca Türkiye genelinde tutuklu ve hükümlü sayısının artmış olmasının da bunun bir nedeni olduğunu ifade etmiştir.

Alt Komisyonun hükümlü ve tutukluların nakil taleplerinin olup olmadığı sorusuna savcı, nakil taleplerinin Adalet Bakanlığı tarafından değerlendirildiğini, talep edilen kurumun



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

dolu olması halinde Bakanlıkça talebin reddedildiğini; bunun yanında kanuna göre yüksek güvenliğe cezaevine gelenlerin en az bir yıl burada kalmalarının zorunlu olmasının nakil taleplerinin reddedilmesinin diğer bir sebebi olduğunu ifade etmiştir.

Yine Bandırma Ceza İnfaz Kurumuna gelen mahkûmların vücut çukurlarının kontrol edilip edilmediği şeklindeki bir soru üzerine savcı, böyle bir kontrol yapıp yapılmadığından haberi olmadığını, hükümlü veya tutuklularda kendisine bu yönde hiçbir şikâyetin veya cezaevinden böyle bir talebin gelmediğini ifade etmiştir. Savcı, Jandarma görevlilerinin gelen tutuklu ve hükümlüyü kayıt yapmakla sorumlu olduklarını, sadece kabaca bir arama yaptıklarını, detaylı aramanın cezaevi görevlileri tarafından yapıldığını belirtmiştir.

Ziyaret günlerinde ziyaretçilerin bekleme odasının olmaması nedeniyle uzun süre zor koşullarda bekletilmeleri ile ilgili olarak savcı, belli bir haftada bir gün yapılan açık ziyaret gününü iki güne yayarak (pazartesi ve çarşamba) soruna çözüm bulduklarını ifade etmiştir. Bunun yanında, telefon ile konuşma günlerinde görüşmede bulunmayan kimse bırakmadıklarını, hatta kişinin durumu ile ilgili olarak haber verebilmesi için kendilerine bildirmemiş olduğu bir yakını aramasına da izin verdiklerini ifade etmiştir.

Alt Komisyonun anadilde konuşma talepleri ile emanete teslim edilen kişisel eşyalarla ilgili bir sorusu üzerine savcı, kendilerine anadilde konuşma talebinin gelmediğini, emanete teslim edilen eşyalarla ilgili olarak da bir şikâyet olmadığını ifade etmiştir.

3.2. Ceza İnfaz Kurumunda Yapılan Görüşmeler

3.2.1. Cezaevi Yetkilileri İle Yapılan Görüşmeler

Alt Komisyon savcı ile yaptığı görüşmenin ardından ceza infaz kurumuna geçerek önce yetkililerle görüşmede bulunmuştur. Görüşmeye kurum yetkilileri yanında İlçe Jandarma Komutanı da katılmıştır.

Kurum Birinci Müdürü Ömer Ekinci, ceza infaz kurumu hakkında bilgi vererek; kurumda psikolog ve kadrolu doktorun bulunmadığını, geçici bir doktorun belirli günler geldiğini, ancak sağlık konusunda bir sorunun bulunmadığını, hastaneye sevk taleplerinde de bir sıkıntının yaşanmadığını, acil sevklerde bakanlığa hemen faks çekildiğini ve cevabını beklemeden kişiyi sevk ettiklerini ifade etmiştir. Savcı da, kuruma gelen doktorlara tutuklu ve hükümlülerin sağlığı konusunda titiz olmalarını istediğini belirtmiştir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

Kurum birinci müdürü, hâlihazırda su ve kanalizasyon sorunların bulunduğunu, bunların halli ile ilgili olarak tüm çalışmanın yapıldığını ve ödenek beklediklerini, kurumda ayda 3 defa kapalı, bir defa açık ziyaretin yapıldığını, kurumda haftada en az bir gün et yemeği çıkarıldığını, hükümlü ve tutuklular için mesleki, kültürel ve sosyal faaliyetlerin yapıldığını, geçmişte Fenerbahçeli eski şöhret futbolcuların hükümlü ve tutuklularla maç yaptıklarını, milli ve dini bayramlarda konser gibi etkinliklerin düzenlendiğini ifade etmiştir.

Alt Komisyonun, tutuklu ve hükümlülerden 393'ünün psikolojik nedenli olarak revire çıkarılmalarının temel sebebinin ne olduğu şeklinde sorusunu kurum müdürü, çoğunun aldıkları cezaya morallerinin bozulması nedeniyle revire çıktıklarını ifade etmiştir. Kurum müdürü, eğitilmiş görevliler tarafından "öfke kontrolü" programının uygulandığını, tutuklu ve hükümlülere psikolojik eğitim verildiğini, kurumda verilen bazı kurslar için dışarıdan öğretmen geldiğini belirtmiştir.

Kurumda, 116 personel çalıştığı, az sayıdaki bayan memurların bir kısmının eğitime gitmeleri nedeniyle kurumda sadece bir bayan memurun bulunduğu, kurumda yedi adet daha bayan memura ve beş adet başgardiyana ihtiyaç bulunduğu ifade edilmiştir. Tüm tutuklu ve hükümlülerin ziyaretçileri geldiği zaman yığılma olduğu, gelen ziyaretçileri kaydetme ve arama işlemlerinin sıkışmaya sebep olduğu, ziyaretçilerin işlemler yapılırken bekleyebilecekleri bir bekleme salonu projesinin hazırlandığı, açık ziyaretin haftanın iki gününe yayılması ile sorunun kısmen çözüldüğü dile getirilmiştir.

Kuruma bir tutuklu veya hükümlü geldiğinde öncelikle defter kaydının yapıldığı, ardından duyarlı kapıdan geçirildiği, herhangi bir soyma işleminin yapılmadığı belirtilmiştir.

3.2.2. Birinci Koğuşta Yapılan Görüşme ve Gözlemler

Alt komisyon cezaevi yetkilileri ile yaptığı görüşmelerden sonra koğuşlarda inceleme yapmıştır. İncelenen birinci koğuş iki katlıdır. Alt katta mutfak, televizyon ve bahçeye çıkış bulunmaktadır. Üst katta ise yatakhane bulunmaktadır. Bu koğuşta eski memur olan iki hükümlü bulunmaktadır. Herhangi bir sıkıntılarının olmadığını ifade etmişlerdir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

3.2.3. İkinci Koğuşta Yapılan Görüşme ve Gözlemler

İkinci koğuşta 31 tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Normalde koğuş 16 kişiliktir. Koğuş iki katlı olup alt kat mutfak, televizyonlu bir salon ve tuvaletlerden oluşmaktadır. Üst kat ise yatak odasından meydana gelmektedir. Yatakhane çok sayıda ranza birbirlerine bitiştirilmiş halde bulunmaktadır. Yerde de birbirine bitişik 3 adet yatak bulunmaktadır. Hatta hükümlüler tarafından alt katta sandalyelerde sabahlayanların olduğu da ifade edilmiştir.

Hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmede, cezaevi görevlileri tarafından gördükleri bazı muameleleri dile getirmişlerdir. Başka koğuşta kalan birkaç hükümlünün cezaevi görevlileri tarafından dövüldüğü iddiasında bulunulmuştur. Sayım sırasında esas duruşa geçtiklerini ifade etmişlerdir.

Hükümlü ve tutuklular, az bir parası olanlardan dahi ilaç parası kesildiğini, oysa örneğin Ümraniye Ceza İnfaz Kurumunda ilaç parası alınmadığını, kurumda üç gündür aynı yemeklerin çıktığını, tedavi yönünden sıkıntılarının olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı mahkûmlar, Yargıtay'da bulunan dosyalarının yıllarca beklemesi nedeniyle mağdur olduklarını belirtmişlerdir.

3.2.4. Üçüncü Koğuşta Yapılan Görüşme ve Gözlemler

Üçüncü koğuşta 35 kişi barındırılmaktadır. Bu koğuş fiziki koşullar bakımından incelenen ikinci koğuş ile aynıdır. Hükümlü ve tutuklular haftada sadece 2 saat su akmasından, 35 kişinin de 2 saatlik suyu kullanmasının imkânsız olmasından şikâyet etmişlerdir.

Kurum görevlileri tarafından kötü muameleye maruz bırakıldığı iddia edilen şahısla görüşülmüştür. Şahıs, hastaneye sevk için gittiği gün 5-6 kişi ile malta denilen koridorda yürürken müdürü gördüklerini, kendilerine esas duruşa geçmelerini söylediğini, buna karşılık kendisinin lavaboya gitmekte olduğu için esas duruşa geçmesinin gerekmediğini ifade ettiğini, müdürün kendisine (kabadayı mısın lan sen) diye hitap ettiğini ve ağabeyine küfredildiğini, bunun üzerine müdüre vurduğunu, ardından görevlilerin kendilerini teker teker kalorifer deposuna götürdüklerini, ayaklarını tuzlayarak falakaya yatırdıklarını, küfürler ettiklerini iddia etmiştir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Bir başka hükümlü ise, daha önce firar ettiğini ve yakalandığını, yakalanmasının ardından kuruma getirildiğini, görevlilere yaralı bölgeleri olduğunu belirttiğini, ancak yaralı bölgelerine kasıtlı bir şekilde vurulduğunu iddia etmiştir.

Ufuk Dilek isimli hükümlü, 13 Eylül 2008 tahliye olması gerektiği halde dosyasının Yargıtay'da olması nedeniyle tahliye olamadığından şikâyetçi olmuştur. Yine tutuklu olanların bir kısmı yaklaşık bir yıldır haklarında görülmesi gereken duruşmanın hâlâ başlatılmamasından, adaletin geç işlemesinden yakınmışlardır.

3.2.5. Dördüncü Koşuhta Yapılan Görüşme ve Gözlemler

Komisyonumuza Bandırma Ceza İnfaz Kurumu hakkında 27/08/2008 tarihi ile kayıtlı dilekçe gönderen Erol Kurt isimli hükmen tutuklunun kalmakta olduğu koşu ziyaret edilmiştir. Kurumun fiziki koşullarından şikâyetini alt komisyonumuza tekrar etmiştir.

Bir hükümlü, kurumda zaman zaman dayak atıldığını ve ayrıca ayrımcılık yapıldığını ifade etmiştir. Bunun hükümlü ve tutukluların kendi aralarında kavga ettiklerinde görevliler tarafından dayak atıldığı ifade edilmiştir. Bir hükümlü, bir buçuk sene önce bir hükümlünün görevliler tarafından dövüldüğünü ve dövülen kişinin sandalyeye dahi oturamayacak hale getirildiğini iddia etmiştir. Bir başka hükümlü, müdürün kendilerine kavga etmemelerini, kavga edip tekme atana tekmeyle, kafa atana kafayla karşılık vereceğini söylediğini iddia etmiştir.

Ayrıca hükümlü ve tutuklular tarafından kantin fiyatlarının aşırı pahalı oluşundan şikâyet edilmiştir. Örneğin domatesin, ucuz olduğu yazın bile 1 YTL'den satıldığından yakınılmıştır. Kurslara sadece iyi hallilerin alındığı ve ayrıca 45 yaşından yukarı olanların kurslara katılmadığı ile okula giden hükümlülerden okul harcı alındığı da şikâyet konusu edilmiştir.

3.2.6. Kurumun Diğer Birimlerinde Yapılan İncelemeler

Alt Komisyon koşuşlarda yaptığı incelemenin ardından, kurumun çeşitli birimlerini ziyaret ederek incelemiştir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

Alt Komisyon öncelikle kütüphaneyi gezmiştir. Kütüphane bir hükümlü tarafından idare edilmektedir. Kütüphanede her türlü kitap bulunmaktadır. Haftada 150 hükümlü ve tutuklunun buradan kitap aldığı ifade edilmiştir.

Diş hekimliği ünitesi görülmüştür. Burada diş hekiminin yanı sıra iki kadrolu teknisyen bulunmaktadır. Kurumda bulunan iki hücre ile dört adet gözlem odası görülmüştür.

Bilgisayar odası görülmüş; içeride ders yapan hükümlü ve tutuklularla görüşülmüştür. Bir hükümlü, kurumda sürekli dayak olduğunu, dayaktan aklını yitirenlerin olduğunu, maruz kaldığı dayakları söyleyemeyenlerin olduğunu, savcının kendileri ile baş başa görüşmediği için savcıya da bir şey söyleyemediklerini, utancından odasından dışarı çıkamayanların olduğunu, kendisine herhangi bir şey yapılmadığını ancak yapılanlara şahitlik ettiğini, hatta bir kişinin aşırı dayak sonucunda dava açtığını, gardiyanlar arasında 15-20 kişilik bir grubun bu şekilde davrandığını iddia etmiştir. Hükümlü ve tutuklular ayrıca, açık ve kapalı ziyaretlerin çok kısa sürdüğünden, ziyaretlerin anne, baba ve eşle sınırlı olduğundan, bunlardan başka kimseyle hatta kardeşleriyle bile görüşmeye izin verilmediğinden şikâyetçi olmuşlardır.

Bilgisayar odasının ardından başka bir salonda satranç oynayanlar görülmüştür. Tutuklu ve hükümlülerden oluşan bir müzik ekibi ziyaret edilmiş ve dinlenmiştir. Daha sonra tekstil atölyeleri gezilmiştir. Alınan bilgiye göre, atölyede çalışan hükümlü ve tutuklulara 5 ilâ 25 YTL arasında günlük ödenmektedir. Ağır cezalı olan hükümlüler de atölyelerde çalışabilmektedirler. Hükümlü ve tutukluların sigortalarının tam olarak yatırıldığı ve ücretlerinin ödendiği ifade edilmiştir.

3.2.7. Kurum Yetkilileri ile Yapılan Değerlendirme

Alt Komisyon hükümlü ve tutuklular ile yaptığı görüşmelerin ardından, kurum yetkilileri ile hükümlü ve tutuklularca Alt Komisyona iletilen bazı konular hakkında görüşmede bulunmuştur.

İncelenen koğuşların aşırı kalabalık oluşu, sıcak suyun çok sınırlı bir sürede akıtılması, kötü muameleye kesinlikle mahal verilmemesi gündeme gelmiş ve okula giden mahkûmlardan harç alınıp alınmadığı sorulmuştur. Kurum müdürü tarafından lise ve yüksek okula gidenlerden harç alındığını ancak bu harçların kurumun ticari gelirlerinden sağlandığını



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

ifade etmiştir. Kurumun ikinci müdürü tarafından personelin insan hakları konusunda zaman zaman eğitim gördükleri ifade edilmiştir.

Hükümlü ve tutukluların en son Ramazan ayında et yedikleri iddiası ile ilgili olarak kurum müdürü, haftada bir gün et yemeği çıkardıklarını ısrarla ifade etmiş; nitekim kendilerinin de hükümlü ve tutukluların yediği yemekleri yediklerini; kantindeki fiyatların piyasaya göre pahalı oldukları iddiası ile ilgili olarak ise, kantinde yüzde 10 ilâ yüzde 25 arasında bir kâr payı ile satış yapıldığını ifade etmiştir. Ayrıca savcı tarafından, kuruma aldıkları ürünlerden çürük veya kötü olanların mutlaka geri gönderildiği belirtilmiştir. Savcı, hükümlü veya tutuklular tarafından kendisine yemek ile ilgili olarak bir şikâyetin gelmediğini ifade etmiştir. Kurum ikinci müdürü, yiyecek ve yakıt gibi malzemeler için 7 aydır ödenek alamadıklarını, bunun da kantin fiyatlarında bir artışa sebep olduğu, yemekleri ise oldukça ucuz bir meblağa (3 YTL) verdiklerini belirtmiştir.

Savcıya, mahpuslardan kötü muamele şikâyetlerinin gelip gelmediği ile mahpuslarla tek başına konuşup konuşmadığı sorulmuştur. Savcı, kötü muamele yapıldığına dair şikâyet almadığını ve mahpuslarla zaman zaman yalnız görüştüğünü, ancak sürekli yalnız görüşmenin de müdürlüğe güvensizlik anlamına geleceği için müdür ile birlikte koğuşları gezdiklerini dile getirmiştir.

Alt Komisyonun kurum yetkilileri ile yaptıkları görüşmede bulunan Jandarma İlçe Komutanı da, cezaevlerinde 85 jandarma askerinin bulunduğunu, kendi personeline yönelik kıta anket formu düzenlediklerini, bazı erlerin yemeklerin kalitesi ve sosyal imkânlar bakımından cezaevinde mahkûm olmayı yeğlediklerini ifade ettiklerini, hatta hükümlü ve tutukluların yediği yemekten kendilerinin de yemek istediklerini söylediklerini ifade etmiştir. Ayrıca kurum müdürünün cezaevinin her sorunu ile çok ilgili olduğunu dile getirmiştir.

4. Konu Hakkında Mevzuat Hükümleri

4.1. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun

Yapılan inceleme konuları hakkında Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun bazı maddeleri ve bu maddelerin bazı hükümleri şu şekildedir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

İnfazda Temel İlke

Madde 2 - (1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kurallar hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanır.

(2) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamaz.

İnfazda Temel Amaç

Madde 3 - (1) Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır.

Hapis Cezalarının İnfazında Gözetilecek İlkeler

Madde 6 - (1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

a) Hükümlüler ceza infaz kurumlarında güvenli bir biçimde ve kaçmalarını önleyecek tedbirler alınarak düzen, güvenlik ve disiplin çerçevesinde tutulurlar.

b) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir.

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunîlik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

d) İyileştirmeye gereksinimleri olmadığı saptanan hükümlülere ilişkin infaz rejiminde, bu hükümlülerin kişilikleriyle orantılı bireyselleştirilmiş programlara yer verilmesine özen gösterilir ve bu hususlar yönetmeliklerde düzenlenir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.

Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumları

Madde 9 - (1) Yüksek güvenlikli kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlilerine sahip, firara karşı teknik, mekanik, elektronik ve fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları sürekli kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile temasların geçerli olduğu sıkı güvenlik rejimine tâbi hükümlülerin bir veya üç kişilik odalarda barındırıldıkları tesislerdir. Bu kurumlarda bireysel veya grup hâlinde iyileştirme yöntemleri uygulanır.

Hükümlülerin Çalıştırılması

Madde 29 - (1) Kurum hekimi tarafından ruhsal ve bedensel olarak sağlıklı olduğu belirlenen meslek sahibi olmayan hükümlüler ile meslek sahibi olan istekliler, kurum imkânları ölçüsünde belirlenen ücret karşılığında atölye veya işyurtlarında çalıştırılabilirler.

(2) Çalıştırmanın amacı, hükümlülerin salıverilmelerinden sonra yaşamlarını sürdüreceği meslek ve sanatları öğrenmelerini sağlamak, çalışma ve üretme isteklerini geliştirmek veya güçlendirmektir. Çalıştırmada hükümlünün yeteneği, becerisi, eğilimi, zihinsel ve bedensel durumları göz önünde bulundurulur.

Madde 32 - (1) Çalışan hükümlülere ürettiklerinden elde edilen gelirden, çalışmalarını karşılığı ücret ödenir ve bu hükümlüler sosyal haklardan yararlandırılırlar.

(2) Sosyal güvenlik kurumlarına tâbi olanlar ile bunların hak sahiplerine yapılan her türlü yardım ve giderler, kendi mevzuatları çerçevesinde ilgili sosyal güvenlik kurumunca karşılanır.

Disiplin Cezalarının Niteliği Ve Uygulama Koşulları

Madde 37 - (1) Hükümlü hakkında kurumda, düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlâl ettiğinde, eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanır.

(2) Suç oluşturan eylemlerden dolayı açılan kamu davası, disiplin soruşturması yapılmasını ve cezanın uygulanmasını engellemez.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

Disiplin Cezaları Ve Tedbirleri

Madde 38 - (1) Çocuklar haricindeki hükümlüler hakkında uygulanabilecek disiplin cezaları ağırlık derecesine göre şunlardır:

- a) Kınama.
- b) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma.
- c) Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma.
- d) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama.
- e) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma.
- f) Hücreye koyma.

(2) Toplu, bedensel, zalimane, insanlık dışı veya küçültücü cezalar disiplin cezası olarak uygulanamaz.

Kınama

Madde 39 - (1) Kınama cezası, hükümlüye eyleminin kötü niteliğinin ve uygunsuzluğunun açıklanması ve tekrarı durumunda doğuracağı sonuçlara dikkatinin çekilmesidir.

(2) Kınama cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Mektuplarda tehdit, hakaret ve sövme gibi çirkin ifadeler kullanmak.
- b) Hükümlü ve tutuklulara karşı edep ve nezakete aykırı şekilde konuşmak veya davranışlarda bulunmak.
- c) İdareden habersiz mektup göndermek.
- d) Görevlilere hediye vermek veya buna kalkışmak.
- e) Görevlilere herhangi bir taahhütte bulunmak.
- f) İdarece belirtilen miktardan fazla para bulundurmak.
- g) Hükümlü kimliğini yanında bulundurmamak.
- h) Yatma plânına uymamak.
- i) Ceza infaz kurumlarının duvarlarına yazı yazmak, resim yapmak veya afiş yapıştırmak.
- j) İdarece verilen eşya ve benzeri şeyleri kötü kullanmak.
- k) Kişisel temizliğe veya çevre temizliğine dikkat etmemek.
- l) İdarece alınan sağlık önlemlerine uymamak.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

m) Kurumda gereksiz gürültü yapmak.

Bazı Etkinliklere Katılmaktan Alıkoyma

Madde 40 - (1) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar süreyle kurumun kültürel ve spor etkinliklerine katılmaktan yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bazı etkinliklere katılmaktan alıkoyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

a) İdarenin izni olmaksızın yasak yerlere girmek.

b) Eğitim yerini terk etmek.

c) Eğitimi savsaklamak.

d) Olumsuz davranışa yönelik gruplaşmaya neden olmak veya bu amaca yönelik gruba katılmak.

e) Kurum görevlilerine karşı uygunsuz söz sarf etmek veya davranışta bulunmak.

f) Çıkar sağlamak amacıyla hükümlülere veya kurum görevlilerine eşya vermek veya satmak.

g) Açlık grevi yapmak.

Ücret Karşılığı Çalışılan İşten Yoksun Bırakma

Madde 41 - (1) Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezası, hükümlünün kurum yönetiminde ücret karşılığı çalıştığı işten bir aydan üç aya kadar yoksun bırakılmasıdır.

(2) Ücret karşılığı çalışılan işten yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

a) İş elbisesini giymemek.

b) İş yerini izinsiz terk etmek.

c) İş yerindeki çalışma yönergelerine uymamak.

d) İşte gerekli özeni göstermemek veya işin gereği olan özeni göstermemek.

e) Başkalarının ciddiyle çalışmalarını engellemek.

f) İşte kullanılan aletleri ve gereçleri kasten bozmak.

g) İş yerini veya çalışanları dikkatsiz ve tedbirsiz davranışlarıyla tehlikeye düşürmek veya bunlara ağır zarar vermek.

h) İşin kasten kötü yapmak veya gerektiği hâlde çalışmamak.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

Haberleşme Veya İletişim Araçlarından Yoksun Bırakma Veya Kısıtlama

Madde 42 - (1) Haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar mektup, faks ve telgraf almak ve yollamaktan, televizyon izlemekten, radyo dinlemekten, telefon etmekten ve diğer iletişim araçlarından yararlanmaktan tamamen veya kısmen yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bu cezayı gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Protesto amacıyla idarece verilen yemeği topluca almama eylemine katılmak.
- b) Kurum işyurdu yönetim kurulunca uygun görülen işte çalışmamak.
- c) Herhangi bir şeyi protesto amacıyla veya idareye karşı toplu olarak sessiz direnişte bulunmak.
- d) Odalarda, eklentilerinde ve diğer alanlarda ilâç ve gıda maddesi stoku yapmak.
- e) Gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak.

(3) Hükümlüye gelen mektup, faks ve telgraflar, disiplin cezasının infazından sonra kendisine verilir. Aynı türden olsa bile sonraki disiplin cezasının infazına bu işlem yapılmadan başlanamaz.

(4) Anne, baba, eş, çocuk ve kardeşlerin ölüm veya ağır hastalıkları ile doğal afet hâllerinde yapılması gereken haberleşmeler ve avukat ile ilişkilerde bu madde hükmü uygulanmaz.

Ziyaretçi Kabulünden Yoksun Bırakma

Madde 43 - (1) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası, hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi görüşüne çıkarılmamasıdır.

(2) Ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

- a) Sayım yapılmasına karşı çıkmak.
- b) Aramaya karşı çıkmak.
- c) Sevke, nakle veya bunlarla ilgili olarak alınacak tedbirlere karşı çıkmak.
- d) Kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söylemek veya davranışta bulunmak.

e) Hükümlülerin haberleşmelerini, ziyaretçileriyle görüşmelerini, iyileştirme ve eğitim programları çerçevesinde eğitim ve spor, meslek kazandırma ve işyurdu çalışmalarını ile diğer sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmalarını, kurum hekimince muayene ve tedavi edilmelerini,



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

avukat tayin etmelerini, mahkemelere veya Cumhuriyet Başsavcılıklarına gitmelerini, kurum görevlileri ile görüşmelerini, salıverilenlerin kurum dışına çıkmalarını her ne suretle olursa olsun engellemek, hükümlü ve tutukluları bu fiillere teşvik etmek, bu yolda talimat vermek, mevzuatın hükümlü ve tutuklulara tanıdığı sair her türlü görüşme ve temas olanaklarını engellemek.

f) Kumar ve benzeri oyunlar oynamak veya oynatmak.

(3) Resmî ve yetkili merciler ile avukatlar ve yasal temsilcilerle görüşmelerde bu madde hükmü uygulanmaz.

Hücreye Koyma

Madde 44 - (1) Hücreye koyma cezası, hükümlünün eylemlerinin nitelik ve ağırlığına göre bir günden yirmi güne kadar, açık havaya çıkma hakkı saklı kalmak üzere, geceli ve gündüzlü bir hücrede tek başına tutulması ve her türlü temastan yoksun bırakılmasıdır.

(2) Bir günden on güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

a) Kurum tesislerine, araç ve gereçlerine zarar vermek.

b) Tünel kazmaya teşebbüs etmek.

c) Firara teşebbüs etmek.

d) Hükümlü ve tutukluları idareye karşı kışkırtmak veya isyana kalkışmak.

e) Hükümlü ve tutukluları daha az cezayı gerektiren şekilde kasten yaralamak.

f) Hükümlü ve tutuklular üzerinde baskı kurarak çıkar sağlamak, özel işleriyle başka işlerde kullanmak, bunlara kalkışmak veya bu amaçları gerçekleştirmek için oluşturulan gruplara katılmak veya bunlarla dayanışma içinde olmak.

g) Üçüncü fıkranın (g) bendinde belirtilenler dışında kalıp da Kanuna uygun olarak yasaklanmış bulunan her türlü eşya, araç, gereç veya malzemeyi ceza infaz kurumlarına sokmak, bulundurmak, kullanmak.

h) Sayım ve aramalar ile 43 üncü maddenin (e) bendinde belirtilen faaliyetlere şiddet kullanarak engel olmak veya buna kalkışmak.

ı) Kurum görevlileri ile dış güvenlik görevlilerine rüşvet teklif etmek veya vermeye kalkışmak.

j) Kurum görevlilerine hakaret veya tehditte bulunmak.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

k) Kuruma, kurum görevlilerine veya hükümlü ve tutuklulara ait şeyleri çalmak veya bunlara kasten zarar vermek.

l) İzin süresini özürsüz olarak en fazla iki gün geçirmek.

m) Hükümlü ve tutukluların beslenmelerini engellemek, açlık grevine ve ölüm orucuna teşvik veya ikna etmek, bu yolda talimat vermek.

(3) Onbir günden yirmi güne kadar hücreye koyma cezasını gerektiren eylemler şunlardır:

a) İsyan çıkartmak.

b) Kuruma ağır zarar vermek.

c) Kasten yangın çıkarmak.

d) Adam öldürmek veya öldürmeye kalkışmak.

e) Hükümlü ve tutukluları kasten veya neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralamak ile görevlileri her türlü kasten yaralamak.

f) Cinsel saldırıda veya çocuklara karşı cinsel istismarda bulunmak, bu suçlara kalkışmak veya cinsel tacizde bulunmak.

g) Her türlü ateşli silâh, mermi, patlayıcı madde, kesici, delici, yaralayıcı, bereleyici alet, yakıcı, aşındırıcı, boğucu, bayıltıcı, kör edici gaz ve ecza, her türlü zehir ve uyuşturucu ilâç ve madde, cep telefonu, telsiz ve sair elektronik haberleşme aracını kuruma sokmak, bulundurmak, kullanmak.

h) Görevlileri veya hükümlü ve tutukluları rehin almak.

ı) Firar etmek veya tünel kazmak.

j) Hükümlü ve tutuklular üzerinde baskı kurarak çıkar sağlamak, özel işleriyle başka işlerde kullanmak, bunlara kalkışmak veya bu amaçları gerçekleştirmek için nüfuz kullanarak grup oluşturmak.

k) Suç örgütlerine ait her türlü yayın, bez afiş, pankart, resim, sembol, işaret ve benzeri eşyayı kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek.

l) Suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak.

m) Kurum görevlileri ile dış güvenlik görevlilerine rüşvet vermek.

(4) Hücre, yaşamsal gereksinimleri karşılayacak biçimde düzenlenir.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

(5) Hücreye konulan hükümlünün, resmî ve yetkili merciler ve avukat ile görüşmesine engel olunmaz.

Kültür Ve Sanat Etkinliklerine Katılma, İfade Özgürlüğü

Madde 60 - (1) Ceza infaz kurumlarında, olanaklar elverdiğince, kültürün ve sanatın çeşitli dallarını temsil eden programlar hazırlanır ve hükümlülerin bunlara katılmaları hususundaki usûller düzenlenir.

(2) Bu programların temel hedefi, hükümlülerin ifade yeteneklerini geliştirmelerini ve bilgilerini artırmalarını sağlamaktır.

(3) Kurumun kültür ve sanat programları, Adalet Bakanlığınca belirlenen esaslara göre kurum en üst amiri tarafından düzenlenir. Bu maksatla Devletin kültür ve sanat işleriyle görevli kuruluşları gerekli yardımları yaparlar.

(4) Hükümlülerin ifade özgürlüğü çerçevesinde gerçekleştirebilecekleri yayın etkinlikleri, kurumda çalışma esaslarını düzenleyen hükümlere ve bu husustaki koşullara bağlıdır.

Hükümlünün Barındırılması Ve Yatırılması

Madde 63 - (1) Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar.

(2) Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.

(3) Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez.

(4) Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır.

Hükümlünün Muayene Ve Tedavi İstekleri

Madde 71 - (1) Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.

Eğitim Programları

Madde 75 - (1) Ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içinde hükümlüye, kişiliğini geliştirecek, eğitimini güçlendirecek, yeni beceriler elde etmesini, suç işleme eğilimini yok etmeyi sağlayacak ve salıverilme sonrasına hazırlayacak programlar uygulanır.

(2) Hükümlünün yaş, ceza süresi ve yeteneklerine öncelik verilerek ekonomik ve kültür durumuna uygun biçimde düzenlenen eğitim programları; temel eğitim, orta ve yüksek öğretim, meslek eğitimi, din eğitimi, beden eğitimi, kütüphane ve psiko-sosyal hizmet konularını kapsar.

Hükümlüyü Ziyaret

Madde 83 - (1) Hükümlü, belgelendirilmesi koşuluyla eşi, üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile vasisi veya kayyımı tarafından haftada bir kez ve ayrıca kuruma kabullerinde, zorunlu hâller dışında bir daha değiştirilmemek üzere, ad ve adreslerini bildirdiği en fazla üç kişi tarafından, yarım saatten az ve bir saatten fazla olmamak üzere çalışma saatleri içinde ziyaret edilebilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilenler dışındaki kimselerin ziyaretine Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yazılı olarak izin verilebilir.

(3) Görüşler, koşul ve süreleri Adalet Bakanlığınca hazırlanan yönetmelikle kapalı ve açık olmak üzere iki biçimde yaptırılır.

Kütüphane Ve Kurslardan Yararlanma

Madde 88 - (1) Hükümlü, çalışma saatleri dışında ve belirlenecek düzene göre idarece tertiplenen kurslara katılabilir ve kütüphaneden yararlanabilir. Bu konudaki programlar uzmanların önerileri ve hükümlünün istekleri dikkate alınarak kurum yönetimince belirlenir.

Tutukluların Hakları

Madde 114 - (1) Tutuklulardan çalışmaları istenebilir; ancak, buna mecbur tutulamazlar. Tutuklular istediklerinde idare, barındırıldıkları odalarda çalışmalarına izin verebilir. Odada çalışma imkânı yoksa, tutukluların iş yerlerinde çalışmalarına da izin verilebilir. Bu takdirde kendileri hakkında çalışmakta olan hükümlülere ait rejim uygulanır.



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

VII. TAHLİL VE DEĞERLENDİRME

Alt Komisyon, Erol Kurt isimli hükmen tutuklunun ve Bandırma Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulunun raporunda ifade edilen olumsuz fiziki koşulları bizzat müşahade etmiştir. Bu sorunlar hükümlü ve tutuklular ile ceza infaz kurumu yönetiminin beyanlarında da yer almaktadır.

Yapılan incelemede, öncelikle ceza infaz kurumunun kapasitesinin üzerinde aşırı kalabalık oluşundan kaynaklı sorunlar gözlemlenmiştir. Bu sorunun, beslenme, bakım, temizlik, sağlık, sosyal imkânlardan faydalanma, çalışma, yasal haklardan faydalanma gibi her türlü unsuru olumsuz etkilediği açıktır. Ayrıca bu sorunun hem hükümlü ve tutukluların birbirlerine karşı hem de kurum yetkililerinin hükümlü ve tutuklulara karşı olan davranışlarını da olumsuz etkilemesi kuvvetle muhtemeldir.

Komisyon tarafından dikkat çeken bir husus, ceza infaz kurumu yönetimi ile hükümlü ve tutuklular tarafından ifade edilen bazı beyanların birbiri ile zıt oluşudur. Yönetimin koşullara düzenli olarak her gün sıcak su verildiği yönündeki ifadesine karşılık, hükümlü ve tutuklular haftada bir defa ve çok sınırlı bir sürede sıcak su verildiğini ifade etmişlerdir. Kurum yetkililerinin tedavilerde bir sıkıntı olmadığı yönündeki ifadelerine karşılık, bazı hükümlü ve tutuklular sağlık sıkıntısı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Kurum yönetiminin haftada en az bir defa et yemeği çıktığına dair ifadesine karşılık, hükümlü ve tutuklular et yemeklerinin çok uzun süre aralıklarla çıktığını ifade etmişlerdir. Yine kurum yönetiminin okula giden hükümlü ve tutukluların harçlarının kurumun ticari gelirlerinden ödendiği yönündeki ifadesine karşılık, hükümlü ve tutuklular okul harcı ödemekten yakınmışlardır. Bunun yanında hükümlü ve tutuklular birçok kötü muamele iddiasında bulunurken, savcı tarafından bu yönde hiçbir şikâyetin gelmediği ifade edilmiştir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun dikkate alındığında kurumda iyileştirmelerin kanunun belirlediği amaca uygun olarak yapıldığı, bu anlamada Kurumun iyi bir yönetim anlayışı ile yönetilmekte olduğu görülmüştür. Buna karşılık bazı fiziki koşulların, hükümlü ve tutuklular üzerinde yapabileceği fiziksel ve ruhsal olumsuzluklar nedeniyle, Kanunun ilgili hükümlerine uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumu hakkındaki şikâyetleri dışında ayrıca yargıya ilişkin de şikâyette bulunmuşlardır. Bu şikâyet temel olarak, Yargıtay'da bulunan



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı**

dosyalarının çok uzun süre beklemesi nedeniyle adaletin geciktiğine ilişkindir. Söz konusu şikâyetler, Komisyonun yaptığı incelemenin amacı dışında olmaları ve yargı yetkisinin kullanımının bağımsızlığı Anayasa ile güvence altına alınmış olduğundan herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

VII. SONUÇ VE KARAR

1. Komisyon, Bandırma M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitenin çok üstünde hükümlü ve tutuklu barındırmasının hem hükümlü ve tutuklular hem de ceza infaz kurumu çalışanları bakımından maddi ve manevi her türlü olumsuzluğa sebep olabileceği; dolayısıyla bunun “sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına” aykırı olduğu kanaatindedir. Yakın bir ilçeye yapılmakta olan yeni ceza infaz kurumunun bir an evvel tamamlanarak kapasite üstü hükümlü ve tutuklu sayısının buraya aktarılması, çözülmesi gereken birinci konu olarak değerlendirilmektedir.
2. Ceza infaz kurumun su ve kanalizasyon sorunu, ziyaretçiler için bekleme salonu gibi fiziki eksikliklerin giderilmesinde, Bakanlık veya ilgili kuruluşlar tarafından gerekli adımlar gecikmeden atılmalıdır.
3. Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında disiplini gözeten bir yönetim anlayışı kabul edilmekle birlikte; bu anlayışın kimi hallerde uygulayıcılar tarafından aşırıya vardırılmasıyla hukuk sınırları aşılabilmekte ve insan hakkı ihlalleri meydana gelebilmektedir. Hükümlü ve tutukluların ceza ve güvenlik tedbirlerine aykırı davranışları nedeniyle, kanun ve diğer yasal düzenlemeler dışına çıkılarak cezalandırılması asla kabul edilemez. Bu sınırları aşan görevlilerin gecikmeksizin etkin bir idari ve adli soruşturmaya tâbi tutulmaları gerekmektedir.
4. Bunların yanında kurumda personelin eğitiminin bilincinde olunması, düzenli olarak eğitim programlarının düzenlenmekte oluşu ve eğitimi yüksek personel sayısının giderek artması ceza infaz anlayışında yeni bir dönemin başlamakta olduğunu göstermektedir.
5. Kurumda sürdürülen birçok sosyal faaliyet ile hükümlü ve tutuklulara çalışma imkânı verilmesi, ileriye dönük ve gerçekçi bir iyileştirme uygulaması olarak Komisyon tarafından takdir edilmektedir. Bununla birlikte hükümlü ve tutukluların bazıları, yaş gibi ölçütlerle bu imkânlardan faydalanamadıklarını ifade etmişlerdir. Komisyonumuz sosyal faaliyetlerin



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı

herkesin bir şekilde yararlanabileceği biçimde düzenlenmesinin, iyileştirmelerden hiç kimsenin mahrum bırakılmaması bakımından önemini vurgulamaktadır.

Murat YILDIRIM
Çorum Milletvekili

Gürcan DAĞDAŞ
Kars Milletvekili

Malik Ecdar ÖZDEMİR
Sivas Milletvekili

Fatih ARIKAN
Kahramanmaraş Milletvekili